

Hvordan få barn til å vrimle i byen?

Ellen Beate H. Sandseter

Vrimmel.... Barns lek og aktivitet

- Lek er en frivillig aktivitet – hvor selve aktiviteten er det viktigste (Marin & Caro, 1985; Bjorklund & Pellegrini, 2002; Bateson, 2005)
- Motivasjonen for lek: indre motivasjon og egen kontroll, mestring av utfordringer, på siden av virkeligheten (Lillemyr, 2004; Bateson, 2005)

Barns oppfatning av lek:

- frivillig og selv-kontrollert aktivitet hvor voksne ikke har bestemt hva de skal gjøre
- kjennetegnes av at det er artig, aktivt, spontant, fritt, ubegrenset, selv-initiert og naturlig

(Wiltz & Fein, 2006)

I hvilke miljøer vrimler (leker) barn?

- Involverte men ikke ”styrende” voksne skaper mer aktivitet
  - Det sosiale er viktig for de yngste, at voksne er sammen med dem og også finner seg til rette i byens miljøer er avgjørende for barnas vrимling...
- Det ideelle lekemiljø: mange varierte muligheter, utfordringer, fleksibilitet og mye bevegelsesfrihet (Kytte, 2004)
- Kvaliteter og egenskaper i lekemiljøet inviterer og inspirerer barn til visse typer lek (Gibson, 1979; Heft, 1988)
- Inviterer noen miljøer barn til mer lek og vrimmel enn andre?

87%

Vacant

Of the 13% of the time the equipment was occupied children:

- used loose parts together with the structure 5% of the time;
- played underneath 4% of the time;
- used it as intended 3% of the time; and
- used it for prospect 1% of the time.

Occupied

13%

Aksel 4 år og Tonje 5 år leker i dukkestua, og jeg går bort til dem for å se hva de gjør og slå av en prat. Ellers leker barna litt over alt, men spesielt i sandkassene. Ingen leker i klatrestativet eller klatretårnet (selv ikke de guttene som klatret hele tiden i skogen).

Etter å ha snakket litt med Aksel og Tonje om hva de holder på med spør jeg:

EB: Hvorfor leker dere ikke i klatretårnet?

Tonje: Nei, det er kjedelig med klatretårn!

Aksel: Ja, jeg hater klatretårn!

EB: Men dere sa jo i sted at det var artig å klatre? Hvorfor er det kjedelig med klatretårn?

Tonje: Det er bedre med trær fordi det er greiner og sånt! Det blir bedre å klatre, også hvis man glepper så er det greiner og sånt – så man kan gleppe uten å dette helt ned. I klatretårnet må man være sterkere også er det ikke greiner.

Aksel: Nei, jeg hater klatretårn, men å klatre i treet er gøy!

Seven Cs links physical conditions of outdoor play environments with what we know about the development of young children. It should be used to inform the design team responsible for designing the play space. The design team should not only involve professional designers, but early childhood educators, parents, and children.

- Character - Karakter
- Context - Kontekst
- Connectivity - Sammenheng og tilkobling
- Change – Variasjon/endring
- Chance – Mulighet/fleksibilitet
- Clarity - Klarhet/tydelighet
- Challenge - Utfordring

Herrington, Lesmeister, Nicholls, & Stefiuk:

<http://www.wstcoast.org/playspaces/outsidecriteria/7Cs.pdf>

+ Herrington & Brussoni, 2015

Character - Karakter

- Den helhetlige opplevelsen ved stedet og følelsene det skaper
- Påvirkes av lys, farger, materialkvaliteter osv.
- Er opplevelsen balansert eller uklar/oppstykket?

- Dette er viktig for barns utvikling
  - Hvordan og hvilke minner de former
  - Læring av klassifisering, sortering
  - Læring av begreper og språklige bilder
  - Læring av matematiske konsepter som størrelse, mengde, skalering m.m.
- Når man planlegger et miljø for barn bør man ha en plan for hvilken karakter miljøet skal ha

Context - Kontekst

- Handler om den verdenen lekemiljøet utgjør i seg selv og hvordan det er i forhold til omgivelsene
  - Hvordan interaksjonen er med omgivelsene
- Ligger det høyt eller lavt forhold til omgivelsene?
  - Skygge, eksponering – mikroklimatiske forhold – miljøer som er for varme, for kalde, for fuktige fører til at verken barn eller voksne blir der særlig lenge
  - Utsikt, innsikt
- Er det farer i nærheten som må tas hensyn til
  - Trafikk
- Størrelse på området i forhold til bruk
  - Er det for lite? Overbefolket og trangt
  - Er det for stort? Uoversiktlig og lite koselig

Connectivity - Sammenheng og tilkobling

- Fysiske og visuelle sammenhenger og tilkoblingsmuligheter
  - Sammenheng mellom inne- og utemiljø (hvis aktuelt)
    - Å kunne følge med visuelt på det som skjer ute når man er inne, og omvendt
    - Å kunne kommunisere mellom inne og ute
  - Sammenheng mellom lekemiljøet og det omliggende miljøet
    - Å kunne følge med visuelt på det som skjer utenfor (eks. Brannhaugen)
  - Sammenheng innenfor lekemiljøet
    - Stier og sammenkoblinger – gir muligheter for mobilitet og sammenheng og gir barna kognitiv læring om retningsvalg, ulik fart, m.m.
    - Nærhet mellom lekeelementer – viktig for sosial utvikling

Change – Variasjon/endring

- Variasjon i lekemiljøet selv – ulike størrelser på delområder, mulighet til å endre og modifisere deler av lekemiljøet
  - Gjemmesteder/private steder – under, inni, mellom
  - Å se ut på, ned på, opp på (tilskueren)
  - Rom i rommet...
- Endring og omdannelse – materialer som endrer seg over tid og i ulike årstider
  - Planter som vokser, blir klippet m.m.
  - Sand som kan være mykt, hardt, sølete
  - Løv som faller, kan samles, blåses m.m.
  - Grus, leire og jord som kan endre form og maipuleres
  - Hvordan blir miljøet når det dekkes av snø?
- Barn leker lenger i miljøer som har variasjon og muligheter for endring

Chance – Mulighet/fleksibilitet

- Miljøkvaliteter som gir barna mulighet til å skape, manipulere og etterlate et «fingeravtrykk» på lekeområdet
  - Løs-materialer, sann, vann
- Gir mulighet for fantasi og kreativitet
- Viktig for finmotorisk kompetanse
- Også viktig for spontan utforskning som gir fysisk og kognitiv utvikling
- Å utforske, undersøke og oppdage

Clarity - Klarhet/tydelighet

- Miljøkvaliteter som gir fysisk og perseptuell lesbarhet
  - Romorientering, romoppfatning
  - Oversikt og logikk i utforming og oppbygging av området
  - Unngå uoversiktlig miljø som skaper forvirring
  - Tydelig inngang og utgang til området
- God plassering av lekeelementer
  - Store apparater midt på kan hindre andre typer lek
  - For spredt plassering gir dårlig sammenheng
- Lydlandskap – støy og stress
  - Harde underlag og lite vegetasjon gir mye støy og lite trivsel for barn og voksne – mer stress

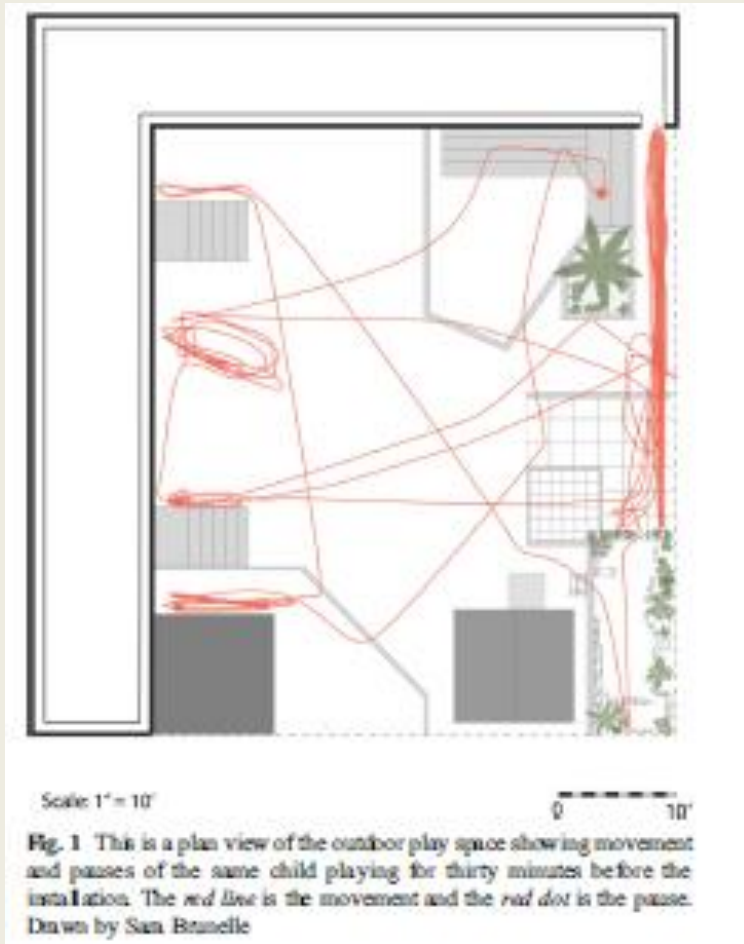

Challenge - Utfordring

- Fysiske og kognitive utfordringer i miljøet
  - Muligheter til å utforske spenning og risiko innenfor en relativt trygg ramme
- Viktig for generell fysisk/motorisk-, psykisk- og sosial utvikling
- Viktig for å lære seg å mestre risiko og uforutsigbarhet
- Et viktig element i barns motivasjon for lek og utforsking
  - Skummeltartig
  - Det kiler i magen
  - Erfaring med kontrasterende følelser
- Likevel, unngå skjulte farer...

7 C's i utforming av lekemiljø

Hva karakteriserer et godt lekeområde

- Skal være aktivitetsdrivende, dvs. miljøet må være slik at barna får lyst til å være i bevegelse.
- Skal stimulere til nysgjerrighet og utforskning, som er drivkraften i all læring
- Skal innby til sosial aktivitet, slik at barna blir bedre kjent med seg selv og andre gjennom samhandling
- Skal gi muligheter for eksperimentering, som er viktig for å stimulere til oppfinnsomhet og kreativitet.
- Skal gi rom for spenning og grensesprengende aktiviteter
- Skal være trygt, slik at både barn og voksne ikke legger unødvendige begrensninger på aktiviteten

Du kan egentlig
slutte å dytte oss,
tante, nå som
kommunen har
fjernet husken.

